

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 12636

Tarih : 03.03.2025

10/2899

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Hakkâri'nin Cilo-Sat Dağları'nda yaşanan ekolojik yıkım, uzun yıllardır sürdürülen güvenlikçi politikalar ve bölge halkını dışlayan sermaye odaklı müdahaleler sonucunda derinleşmiş; halkın yaşam hakkı ile doğayla kurduğu tarihsel, kültürel ve ekonomik bağ sistematik biçimde gasp edilmiştir. Bu çerçevede, son yıllarda Valilik ve kayyım yönetimleri tarafından organize edilen Cilo Fest gibi kitlesel etkinlikler, ekolojik hassasiyetleri gözetmeden, "doğa turizmi" adı altında Cilo-Sat Dağları'ndaki buzul ekosistemlerinde ciddi tahribatlara neden olmakta; bölge halkının iradesi dışında planlanan bu organizasyonlar, doğa üzerinde kurulan tahakkümün ve sermaye lehine yürütülen politikaların bir parçası hâline gelmektedir. Bu nedenle Cilo ve Sat Dağları başta olmak üzere, bölgedeki doğal ve kültürel varlıkların korunması, ekolojik tahribatın önlenmesi, güvenlik bahanesiyle uygulanan yasakların ve zorunlu göçlerin incelenmesi; aynı zamanda doğayla uyumlu, halkın katılımına dayalı, demokratik ve ekolojik temelli politikaların geliştirilebilmesi amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve bu hususta Anayasa'nın 98'inci İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

GEREKÇE

Hakkâri ilimizde bulunan Cilo-Sat Dağları, sahip olduğu doğal zenginlikleri, tarihsel hafızası ve kültürel derinliğiyle yalnızca bölge halkı için değil, tüm insanlık için korunması gereken eşsiz bir varlıktır. Uludoruk (Reşko) Zirvesi, 4.135 metre yüksekliğiyle Türkiye'nin en yüksek ikinci zirvesi olup, eteklerinde milyonlarca yıl öncesine uzanan buzul oluşumları, nadir flora ve fauna çeşitliliği, onlarca buzul gölü ve endemik canlı türleri barındırmaktadır. Ancak bu doğal zenginlik bugün ciddi bir tehdit altındadır. Hem küresel iklim krizinin etkileri hem de yerel ölçekte uygulanan askeri, ekonomik ve turistik müdahaleler nedeniyle Cilo-Sat Dağları geri dönüşü olmayan bir ekolojik yıkımla karşı karşıyadır.

Bilimsel çalışmalar, Cilo buzullarının yaklaşık 2.5 milyon yıllık bir geçmişe sahip olduğunu ortaya koyarken, son otuz yılda bu buzulların yüzey alanlarının %55'inden fazlasını kaybettiğini, kalınlıklarının 200 metreden 50 metrenin altına düştüğünü göstermektedir. Bu süreçte sadece küresel ısınma değil, bölgede uzun yıllardır sürdürülen güvenlik odaklı uygulamalar, madencilik faaliyetleri, ormansızlaşma ve rant temelli politikalar da belirleyici olmuştur. Özellikle "doğa turizmi" adı altında son yıllarda düzenlenen kitlesel festivaller, bu hassas ekosistemi derinlemesine tahrip etmektedir. 25 bin kişilik kitlelerin yüksek irtifadaki buzul göllerine taşındığı bu etkinliklerde ağır araçlar, yol genişletmeleri ve altyapı faaliyetleri doğanın dengesini alt üst etmekte, binlerce yıllık buzul oluşumları ve nadir bitki türleri zarar görmektedir.

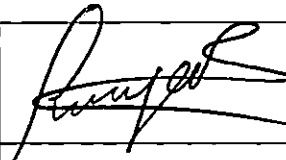
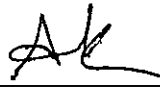
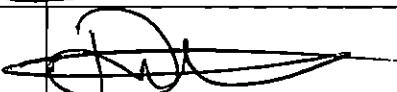
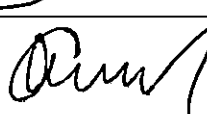
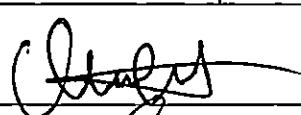
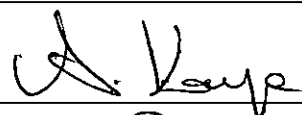
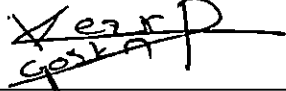
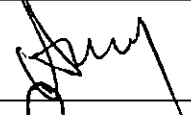
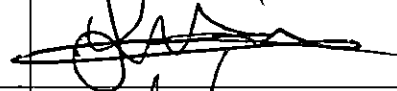
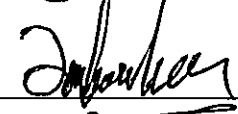
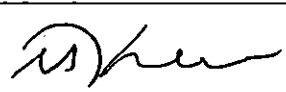
Bölgedeki bu yıkım yalnızca doğal çevreyle sınırlı kalmamaktadır. 1990'lı yıllarda yoğunlaşan askeri operasyonlarla birlikte Cilo-Sat Dağları ve çevresi "özel güvenlik bölgesi" ilan edilerek sivillere kapatılmış, çok sayıda köy zorla boşaltılmış, bölge halkı yaylalardan, otlaklardan ve geçim kaynaklarından koparılmıştır. Günümüzde dahi halkın bu bölgelere ulaşması engellenmekte, kendi atalarının yaşadığı topraklara gitmek isteyen yurttaşlar valilikten özel izin almak zorunda bırakılmaktadır. Buna karşın bölgeye turistik amaçlarla gelen kitlesel organizasyonlara izin verilmekte ve teşvik edilmektedir. Halk için yasak olan doğa, sermaye için erişilebilir ve sömürülebilir bir varlık olarak kullanılmaktadır.

2020 yılında Cilo-Sat Dağları'nın "Milli Park" ilan edilmesi, koruma iddiasıyla sunulmuş olsa da pratikte bu statü halkın doğayla bağına daha da zayıflatan, merkezi otoritenin alan üzerindeki hâkimiyetini pekiştiren bir araca dönüşmüştür. Milli park anlayışı, doğayı yaşayan bir varlık değil, sınırları çizilmiş ve yukarıdan kontrol edilen bir mülk gibi değerlendirmektedir. Bu nedenle söz konusu milli park statüsü, doğayı korumak bir yana, askeri yapılaşmaların, altyapı projelerinin ve rant odaklı planlamaların önünü açmaktadır.

Cilo-Sat Dağları aynı zamanda maden ve enerji şirketlerinin iştahını kabartan stratejik bir bölge olarak görülmektedir. 2020'den bu yana Hakkâri genelinde yürütülen madencilik faaliyetleri, yerli ve yabancı sermaye gruplarına tahsis edilen ruhsatlarla hız kazanmış, birçok alanda Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) süreci işletilmeden projeler hayata geçirilmiştir. Özellikle Zap Suyu üzerinde kurulan HES'ler, nehir ekosistemini tahrip etmekte, bölgedeki tarım arazilerini ve mikroklima koşullarını geri dönüşümez biçimde değiştirmektedir. Maden arama faaliyetleri ise toprak ve su kaynaklarını kirletmekte, canlı yaşamını tehdit etmektedir. Bu projeler halkın geçimlik ekonomisini, sağlığını ve yaşam alanlarını doğrudan tehdit etmektedir.

Tüm bu gelişmeler, Cilo-Sat Dağları'nın yalnızca fiziksel değil, toplumsal ve kültürel anlamda da büyük bir dönüşüme zorlandığını göstermektedir. Yıllardır güvenlik gerekçesiyle halkın erişimine kapalı tutulan bu alanlar, bugün sermayeye açılmakta, kitlesel turizm organizasyonlarıyla meşrulaştırılmakta ve doğa üzerinde kurulan tahakküm politikalarıyla kontrol altına alınmaktadır.

Bu nedenle, Hakkâri'deki Cilo ve Sat Dağları başta olmak üzere Kürtlerin yaşadığı coğrafyada uygulanan ekolojik, ekonomik ve askeri politikaların bütüncül biçimde incelenmesi; buzulların durumu, bölge halkının yaşadığı mağduriyetler, doğaya ve kültürel mirasa verilen zararların boyutlarının tespit edilmesi; halkın doğayla uyumlu yaşam biçimlerinin önünün açılması ve doğayı tahakküm altına almayan yeni bir koruma politikasının inşa edilmesi amacıyla Meclis'in bir araştırma komisyonu kurması zaruridir.

1	SÜMEYYE BOZ I	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DIYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DIYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DIYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DIYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	